

V JORNADA TÈCNICA D'INNOVACIONS INFERMERES

La projecció infermera a través del compromís i la implicació

Compartir les pèrdues, el dol i la mort amb els infants
Organització, experiència i valoració dels Tallers "Ara sí que sé"

Xusa Serra i Llanas
Diplomada en Infermera
Tanatòloga
Llicenciada en Antropologia

Opinions sobre les pèrdues i el dol: *Infants d'11 anys*
Sisè Primària. Escola Turó de Can Matas. Sant Cugat del Vallès

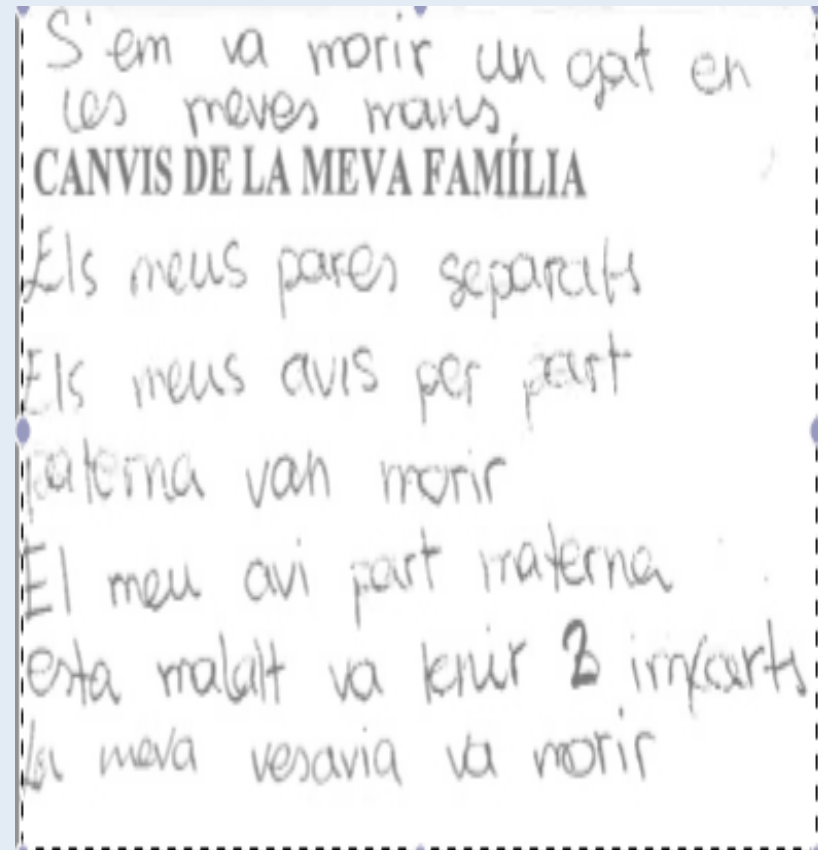
Dani: Quan una persona plora quan algú es mor vol dir que l'estima. Quan tens moments de tristesa, els nens petits hem de plorar amb la família, perquè un nen també vol compartir els sentiments amb la seva família

Ernesto: Quan tu ets petit i es mor un familiar teu, també tens dret a saber que ha mort i que sempre que estàs desanimat has d'estar acompanyat o que quan hi ha algun amic teu que està trist l'has de consolar

Carla: A la vida, no sempre surten les coses com t'esperes

Guillem: Quan algú està trist la companyia és el millor que pot tenir

Dalmau: Per molt petits que siguem, els grans han de parlar amb nosaltres sobre la mort

S'em va morir un gat en
les meves mans
CANVIS DE LA MEVA FAMÍLIA
Els meus pares separats
Els meus avis per part
materna van morir
El meu avi part materna
esta malalt va tenir 2 infarts
la meua vesavia va morir

Roger, de 9 anys

DIFICULTAT FAMILIAR I SOCIAL
ACCEPTACIÓ DE LES
ADVERSITATS, PÈRDUES I EL DOL
MALALTIA GREU I LA MORT

EVITACIÓ PARLAR
DOLOR I DE LA MORT
PACTE SILENCI
CONTENCIÓ

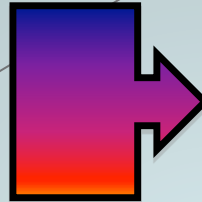
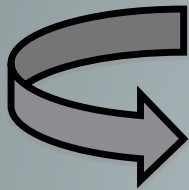
SOBREPROTECCIÓ   **AFLICIÓ INFANTIL**

IMITA EL MODEL = EVITA PRODUIR +++ DOLOR

OCULTACIÓ I MENTIDES. CONTENCIÓ I DESPROTECCIÓ
SOLEDAT, TRISTESA, POR I DESCONFIANÇA
Segona causa de mort...

**SALUT EMOCIONAL
EN ELS REPTES I
ADVERSITATS**

**TALLER ARA SÍ QUE SÉ
IDC-SALUT**

OBJECTIUS

Mostrar els beneficis del model d'expressió emocional

Expressar lliurement inquietuds i sentiments

Reflexionar sobre les pèrdues i la normalitat al llarg del Cicle de Vida

Entendre el valor de les emocions

**Aprendre a cuidar-se i cuidar
Escoltar i No jutjar**

Compartir recursos per a elaborar dols saludables

Descobrir els Rituals...

IDC-SALUD

**Direcció Infermeria.
Compromís amb la Salut i
Educació a la Comunitat**

**TALLER
ARA SÍ QUE SÉ!**

**Subvenció, Organització,
Dossier i Memòria anual**

AJUNTAMENTS

Departament Educació

Difusió

Proposta a les escoles

Recull sol·licituds

ESCOLES/ MESTRES

**Organització calendari
anual**

Valoració dels mestres

METODOLOGIA

DESENVOLUPAMENT METODOLÒGIC

ENTORN

Escola

Grup classe

Presència dels mestres

INTEGRA

Coneixements sobre les pèrdues, el dol i la mort i desenvolupament *Intel·ligència Emocional*

Formació reglada

IMMERSIÓ I APROPAMENT

Infermeria a l'escola i al infant...**CUIDAR**

Participació activa dels mestres,
psicopedagogs i estudiants de Magisteri

CONTINGUTS ADAPTATS

Descobriment personal

Qui soc i la meva família

L'entorn

No estic sol/a, en els demés...

Pròpies pèrdues

Què sento, els Rituals i perquè serveixen

EDAD/ TEMPS/ CONTINGUTS

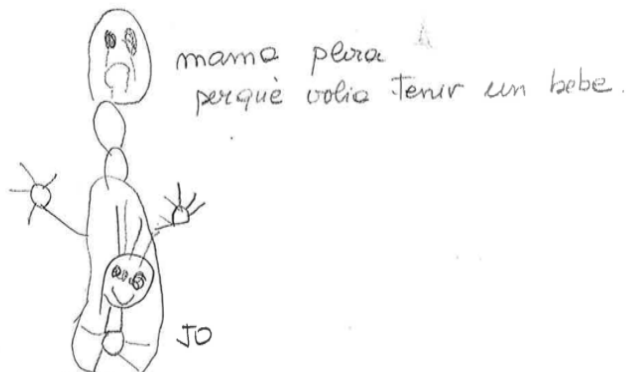
P3 / P4/ 60'

P5 / 1º/ 90'

2º/ 3º/ 4º/ Matí complet

5º / 6º/ Matí i tarda

ESO/ Batxillerat/Cicles Formatius

Kevin, 5 anys
Amb el dibuix troba la forma d'expressar la preocupació que sent per la mare i així trobar-se més tranquil

CANVIS EN LA VIDA

Separació dels pares

Mort d'un ésser estimat

Pèrdua de la salut

CONNEXIÓ EMOCIONAL

Cicle de Vida ...

Vides de persones reals

Contes i pel·lícules

CONFIGURACIÓ

Visual, participatiu i creatiu ...

ÚNIC I IRREPETIBLE!

Comunicació NO VERBAL

Actitud humil i respectuosa

OBSERVAR! Mateixes oportunitats

Respectar: Permisos, esbarjo, aniversaris ...

Comunicació VERBAL

Permís i salutació

Informació dels mestres

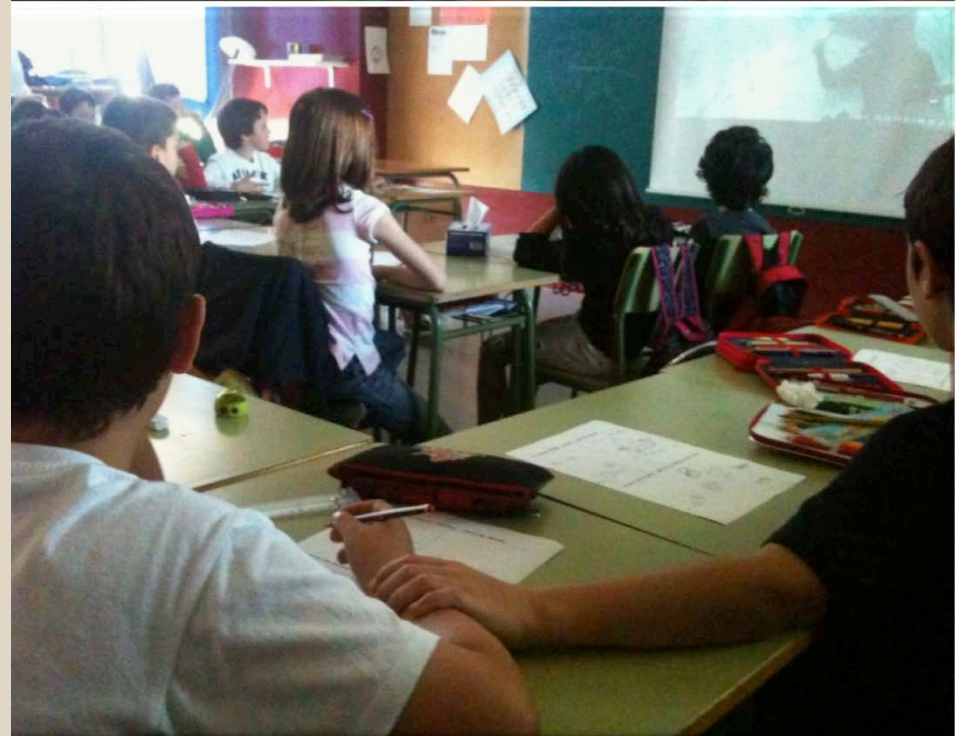
Qui soc i què farem. Confidencialitat

Promoure diàleg amb preguntes

Obrim portes a les emocions!

Cuidar qualsevol reacció de dolor

Encara que siguin petits...

FITXES

Dibuix/ escriptura/ Adaptades

Expressió de les emocions:

La meva família i els canvis

Espai pel record

El secret més ben guardat

Àlbum escolar...

DOSSIER PELS MESTRES

Full informatiu a pares i mares

Objectius i metodologia

Reaccions habituals

Questionari de valoració

Instrument consulta

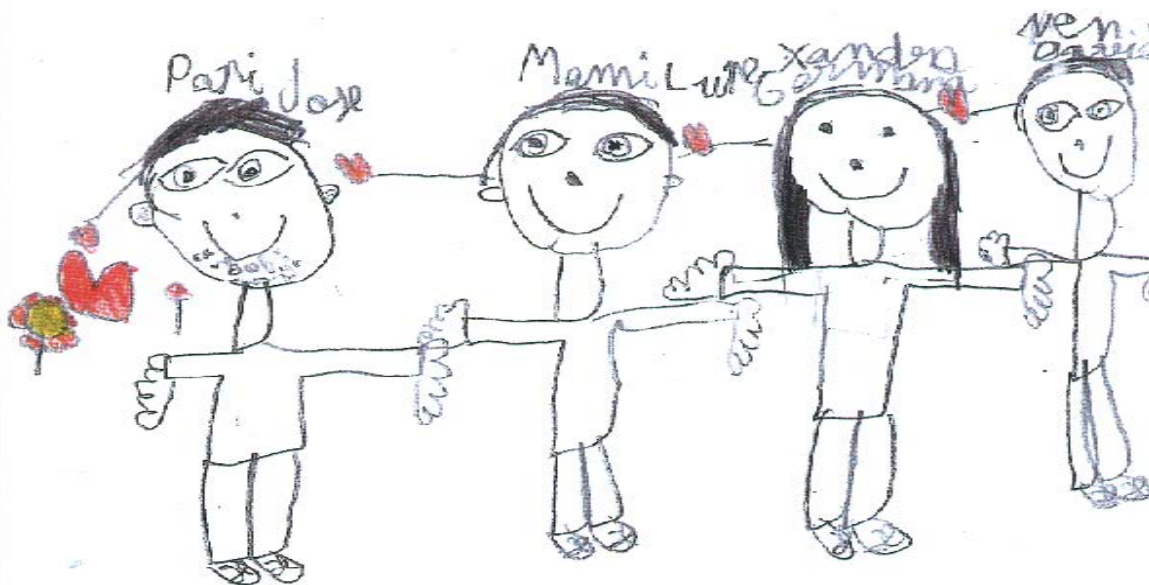
Bibliografia específica

Professionals i Institucions

LA MEVA FAMÍLIA

ALEXIA, 6 anys. Mort del seu peix. Ritual per acomiadar-se

DAVID de 6 anys. Mort del pare i Ritual per mitjà del dibuix

RESULTATS I CONCLUSIONS

4.250 infants

Valoració mestres

Augment de les sol·licituds

Qüestionaris

Taller “Ara sí que sé” està assolint els objectius

Valoració pares i mares

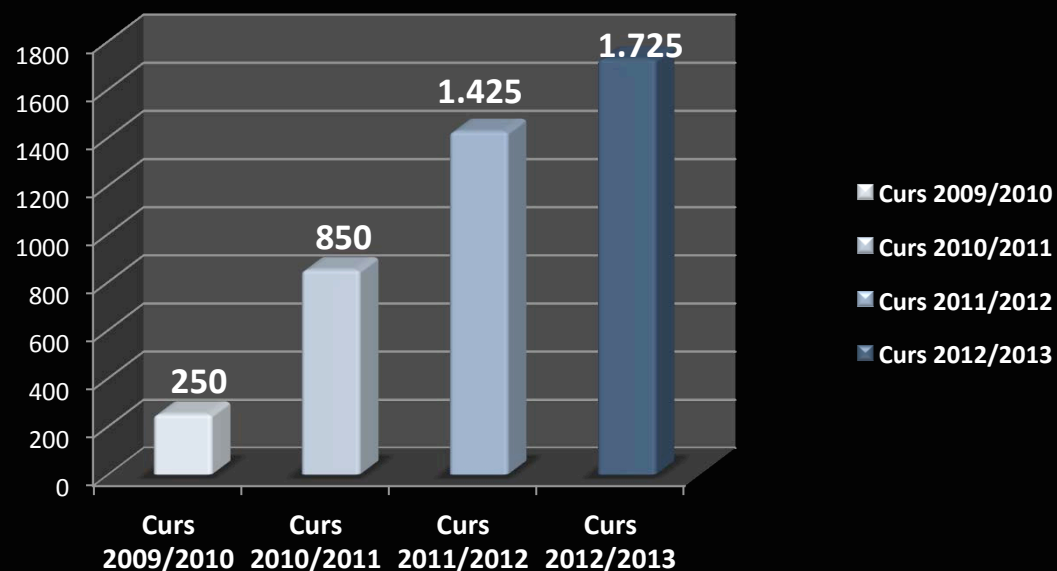
Absència de disconformitat i de queixes

Valoració alumnes

Infants de 10 anys. Escrits de valoració

Un any després...

INFANTS I JOVES QUE HAN REBUT EL TALLER ARA SÍ QUE SÉ

El Taller ofereix eines per entendre el Cicle de la vida i la Mort, normalitzar les diferents pèrdues i adversitats, aprendre a cuidar, cuidar-se i facilita el desenvolupament de la Intel·ligència Emocional?

NO 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ 6 _____ 7 SI

La majoria han estat...

Participant i volent més informació

Amb ganes d'acabar

Adequació del Taller. TEMPS/EDAT Correcte

S'ha fet llarg

S'ha fet curt

Adequació del Taller. CONTINGUTS/EDAT Correcte

Pocs continguts

Excés de continguts

T'has sentit còmoda durant el Taller?

NO 1 _____ 2 _____ 3 _____ 4 _____ 5 _____ 6 _____ 7 SI

CONCLUSIONS I RECOMANACIONS.....

Loire Nuñez Carrasco

6-10-11

Què he après del taller?

Jo he après moltes coses sobre el cicle de la vida. Ara ho entenc tot molt millor em sento bé i de compartir tot això amb els meus companys de classe. Ells també an compartint moltes coses amb mi i així se que algunes persones don'ho passat el mateix. El taller m'ho agradat molt. !!

Marc de 10 anys

**La ignorància provoca por i desconfiança,
el saber, en canvi es converteix en seguretat
El que es viu de petit, acompanyarà la vida de
l'adult que serà demà**

MOLTES GRÀCIES

Sèlvia - 10 anys

23/1/12

Turó de Guiera - 5^èA

Tutora - Anna Oset

A mi aquest taller m'agradat molt perquè he après a estimar molt més a les persones de la família i he après ha saber que fer i com reaccionar quan algú de la família es mor i ho passa malament. També he après el cicle de la vida.